

● Pogovor
s podpredsednikom
državnega zbora dr.
Levom Kreftom

V LJUBLJANI SE VE, DO KOD SEGA MESTO

Poslanec združene liste socialnih demokratov dr. Lev Kreft ni bil pri sprejemanju zakonov o lokalni samoupravi dejavnejši od večine njegovih poslanskih kolegov samo zato, ker je tudi podpredsednik državnega zbora, temveč ga je stvar kot vodjo ene najmočnejših ljubljanskih strank tako rekoč morala zanimati. Priložnost smo izrabili tudi za njegovo mnenje o ugovorih zoper gradnjo vzhodne obveznice, saj je bil prav on tisti, ki je predlagal, naj se zanjo nameni denar iz bencinskega tolarja.

Zakoni o lokalni samoupravi so končno sprejeti, kaj zdaj?

KREFT: »Najpomembnejše je, da smo s popravki dobili sprejemljivejše roke, to je več časa za premislek o tem, kaj nam ponujajo z zamislili o novih, drugačnih občinah. Upajmo, da se bodo tudi razmerja med državo upravo in občinami v tem času bolj razjasnila. Pravzaprav ostaja odprto le vprašanje tako imenovanega prehodnega obdobja.«

Je do tega prehodnega obdobja – gre za obdobje od maja, ko bo potekel mandat zdajšnjim skupščinam, do volitve v nove občinske svete konec leta – prišlo predvsem zato, ker parlament zakonodaje ni sprejel pravočasno?

KREFT: »Res je bilo veliko zavlačevanja, še posebej v prejšnji trodomni skupščini. Tam je imel glavno vlogo pri tem njen predsednik dr. France Bučar, ki je pripravljenega in celo javno objavljenega zakona o lokalni samoupravi ni hotel postaviti na dnevni red tudi potem, ko smo ustavo že sprejeli. Politična razhajanja so tudi pozneje povzročala, da se je sprejetje zakona nenehno odlagalo. Naj med različnimi mnenji, ki so se kresala, najprej orišem tistega, za katero sem se tudi sam zavzemal. Po mojem za novo ustavno določeno lokalno samoupravo ni bistveno novo določanje občinskih meja. Tega ustava niti ne zahteva. Bistven je prehod na ločitev državno-upravnih in samoupravnih pristojnosti in opravič v občinah in seveda izvedba volitev v normalnem

roku, torej do preteka mandata zdajšnjim občinskim skupščinam. Kajti te, kjer sploh še delujejo, je treba dokončno spraviti v zgodovino. Zato sem se ves čas zavzemal za to, da začasno pustimo občinske meje na miru, da je najbolje najprej izvoliti nove občinske svete, se pravi nekoga, ki se bo boril za to, da država občinam ne bo pobrala vseh pristojnosti.«

In kakšna stališča je zastopala nasprotna stran?

KREFT: »Nasprotno stališče – pojavlja se tudi pri obravnavi drugih zadev – je takšno: vzeti katerega najbolj konservativnih zakonov oziroma modelov iz Evrope, po navadi je to kakšen avstrijski, ki že dolgo ni bil dopolnjen in zato ni usklajen z novimi sporazumi in drugimi mednarodnimi akti, na primer Sveta Evrope. Naslednji prijem je tako zakonodajo sprejeti na hitro, pod stalnim pritiskom časa, kar pomeni, da se sprejema dosti nedorečenega. In na koncu, v zakonu določiti prehodno obdobje, v katerem se pravzaprav prereže in zruši – ker ni bilo prej nič dobrega – čez noč vse. Te stvari pa je po mojem treba uveljavljati postopoma, saj v tej deželi stvari na hitro in na silo na gredo, o čemer smo se že lahko večkrat prepričali.«

Katero stranke bi torej lahko »obtožili« za namerno zavlačevanje?

KREFT: »Ta in druga nasprotujoča si stališča niso bila vedno strankarsko zamejena, temveč so bolj sledila temu, kdo je za državni centralizem in je pri njem zraven v jasilih, in kdo je na drugi strani dejaven pri občinskem sistemu, se pravi pri lokalni samoupravi. To je bila glavna ločnica. Vsi, ki delajo v občini, so bili za postopnost, za nove volitve kot temelj in po letu, dveh za referendum o morebitnih novih občinah.«

Časa za premislek je do konca maja, ko morajo biti izvedeni referendum za določitev novih občin. Bo to dovolj za Ljubljano?

KREFT: »Bojim se, da ne. Kaže sicer, da se bo skušalo nekaj stvari, o katerih bi sicer morali odločiti prebivalci urediti z zakonom o Ljubljani. Vrsta vprašanj je, ki jih je res moč rešiti z zakonom – denimo, kje so meje mesta, se pravi, kje se lahko še

postavi referendumsko vprašanje, ali smo ljubljanska mestna občina, in kje se tega vprašanja ne bi smelo zastaviti in tako naprej – toda to pomeni, da se tako izogibamo tudi, da bi se meščanke in meščani odločili sami neposredno. Vendar je le treba ločiti dve stvari: mestno občino in mesto. O prvi odločajo ljudje sami, mesto pa mora določiti zakon. V Ljubljani se ve, do kod sega mesto: do tabel z napisom Ljubljana. Danes se sicer stroka lahko vpraša, ali bi tabel ne kazalo pomakniti nekoliko naprej,

Dr. Lev Kreft

kajti Ljubljana je v zadnjih desetih in še nekaj letih gotovo kaj zrastle. Skratka, do tabel bi se smelo postaviti referendumsko vprašanje, ali mestna občina ali ne, naprej pa vprašanja o morebitnih samostojnih občinah. Ne morem si namreč predstavljati, kaj storiti, če bi dopustili, da se na primer krajevna skupnost v centru mesta odloči, da ne bo v mestni občini! Mesto in mestna občina sta sicer dva pojma, vendar se v nekaterih delih morata pokrivati. Dejstvo pa je, da je ljudem na razpolago bolj malo odgovorov, denimo na vprašanja, kaj pridobijo, če ostanejo v mestni občini, kaj se bo zgodilo, če se zanjo ne bodo odločili, kakšna bo notranja ureditev nove mestne občine, bo vsa oblast osredotočena le na Magistratu... Zna se zgoditi, da novih občin ne bo niti čez štiri leta.«

Nekateri se ogrevajo za to, da bi meje ljubljanske občine tekle ob obvoznici?

KREFT: »Obvoznica kot meja mestne občine je vprašljiva. Prvič, zaradi tega, ker je na nekaterih mestih očitno pretisna. Mestna občina bi gotovo želala imeti v svojem okviru svoje najpomembnejše vodne vire – jasno, da morajo o tem odločiti tam živeči ljudje – najbrž tudi del ozemlja, kjer bi imela svoje zelene površine

Poslanec državnega zbora dr. Lev Kreft ima že več kot leto dni v prostorih krajevne skupnosti Nove Fužine svojo poslansko pisarno. Tam je vsak ponedeljek od enih do treh popoldne.

(predvidela del svojega varstva okoli.) podobno bo zainteresirana še za vrsto drugih stvari. Mestna občina namreč ni le strogo mestno področje, temveč krog okrog njega, ki pravzaprav omogoča mestno življenje. Če mene vprašate, bi se odločil za ta širši pristop, da na primer Šmarna gora in Škofljica ostaneta v Ljubljani. Je pa to res vprašanje interesa in računov.«

Ko že omenjate obvoznice, vi ste bili pobudnik odločitve, da se denar iz bencinskega tolarja nameni tudi za dokončanje ljubljanske obvoznice. Zda je slišati glasove, da je vzhodna obvoznica nepotrebna in ekološko škodljiva.

KREFT: »Ljubljana mora rešiti hud problem, to je dostop do mestnega središča. To je prometno preobremenjeno, tu je še stoječi promet. Drugi problem je, da precejšen del prometa v smeri vzhod zahod poteka po mestnih ulicah in prek nedokončane vozišča pri Javnih skladiščih. Za rešitev teh problemov govorijo tudi ekološki razlogi. Upam si trditi, da je na splošno gledano najboljša ekološka rešitev obveznica, ker promet tako res speljajo mimo Ljubljane. Rekel sem, gledano na splošno, gotovo pa to ne drži za tiste ob obvoznici, toda to je že problem najustreznejših strokovnih rešitev. Poleg tega bo ob-

voznica rešitev tudi za Ljubljančane, predvsem za tiste v takimenovanih spalnih naseljih, od koder se morajo zdaj v službe in po drugih opravkih voziti čez mestno središče. Da imam prav, po svoje govori tudi dejstvo, da je samo razpravi o vzhodni obvoznici uspelo spraviti skupaj delegate že nekaj časa nesklepnih in blokiranih skupčin, mestne in moščanske.«

Ob zadnjih zapletih po odločbi ustavnega sodišča, ki je razveljavilo 95. člen zakona o lokalni samoupravi, se je zdelo, da se je prepirljivo razpoloženje z ljubljanskega magistrata preselilo v državni zbor?

KREFT: »To je res, toda to, da je do tega prišlo, ima še številne druge zoprne strani. »Emonocentrizem« je v Sloveniji že tako zelo osovražen in tisti poslanci, ki niso iz prestolnice, so se na take razprave precej živčno odzvali. Tudi zato je propadel poskus, da bi se blokada ljubljanske mestne skupščine uredila ob tej priložnosti. Poglejte, Ljubljana sama najbolj nasprotuje temu »emonocentrizmu«, saj ji najbolj škoduje. Škodi ji politično pa tudi sicer. Pomeni namreč, da se nezadovoljstvo z državnim centralizmom namesto na centralizem sam naslavlja na Ljubljano kot mesto. Mi pa si želimo dobro sodelovanje. Tudi ko bo Ljubljana mestna občina, bo potrebovala svoje primestne dele. Ljubljana bo z njimi morala sodelovati v obliki pokrajine, pri čemer sploh ni nujno, da je tudi njeno središče. Zakaj bi to ne bila Vrhnika ali pa Domžale? Tega sodelovanje pa ne bo mogoče uveljaviti, če bodo vsi očitki državnega centralizma usmerjeni na Ljubljano. Mn

OBELEŽJE ZAMOLČANIM ŽRTVAM VOJNE

SV. HELENA – DOLSKO

Na prvo postno nedeljo, 20. februarja je bila v cerkvi Sv. Agate pogrebna maša za zamolčane žrtve vojne. Po maši sta bila simboličen pogreb in blagoslovitev obeležja s kulturnim programom. Pogrebno mašo je imel pomožni škof gospod URAN.

Franc VODE

NASILJE MED NAMI

»Mi« v naslovu našega razmišljanja ni napisan naključno. Pomeni pač to, da je nasilje, o katerem bo govor, nekaj nenavadnega. Ali drugače: na splošno velja, da »med nami«, denimo domačimi, ne bi smelo biti nasilja. Če naj MI sploh kaj pomeni. Nasilje je po logiki stvari »rezervirano« za one druge, ki niso mi. Tako je pač od nekdaj, vse od časov, ko so človeški predniki šele postajali ljudje.

Znotraj krdele so sicer veljala pravila nadrejenosti in podrejanja, ki jih brzkone ni bilo mogoče vzpostaviti in vzdrževati povsem brez uporabe moči, vendar pri tem ni šlo za tisto vrsto izključujočega nasilja, ki meri na vzpostavljane meje in praznega prostora med »nami« in »onimi drugimi« ali v končni nameri za njihovo izničenje, temveč predvsem za ohranjanje takšnega »reda« v krdelu »mi«, kakršno je nujno za njegovo preživetje v sovražnem okolju. Samo po sebi se razume, da so »oni drugi« ali »ne – mi« nekaj, kar nas ogroža kot posameznike in kot skupnost, kar nam tako rekoč streže po življenju, zato je je nasilnost, agresivnost, usmerjena navzven, zoper druge, sovražnike, nekaj dobrega, zaželenega, nekaj, kar skupnost »mi« odobrava, nagraduje in spodbuja. Glede zadnjega spodbujanja nasilnosti namreč, večkrat navajajo krassen primer iz literature: Kozaško uspravanko ruskega romanatičnega pesnika Puškina. V njej mati prigovarja sinku v zibelki naj raste, naj bo močan, bojevit in tako naprej, da bo ugnal zlega čedena, ki se z nožem v zobeh plazi

okoli kozaškega tabora. Manj poetične načine spodbujanja nasilnosti so odkrili antropologi pri plemenih, ki so se morala za preživetje pogosto bojevati s sosedi: pri njih matere nenehno prekinjajo hranjenje dojenčkov moškega spola, jih tako rekoč od rojstva naprej »jezijo«, da bi bili kot odrasli moški čimbolj napadalni in bojeviti.

Pozorni bralec, ki malce razmišlja, je že ob povedanem spoznal da tako pojmovana nasilnost nikakor ne pripada samo davnim preteklostim, temveč je – kot bi se učeno reklo – konstitutivni element vsakršnih človeških skupnosti. Je tako rekoč nenehno prisotna druga, temna plat osrečujočega občutka pripadnosti skupnosti in solidarnosti z drugimi pripadniki tistega, kar z eno besedo imenujemo »mi« nasproti »drugim«. Kdor je še v dvomih, naj se spomni doživljanja ob spremljanju tudi najbolj plemenitih športnih iger, ko »naši« dobivajo ali izgubljajo, da ne tratimo besed o divjanju navijaških skupin na nogometnih tekmah ali o tistem, kar se je zgodilo teniški igralci Moniki Seles ali nedavno tega tekmiči prvakinje

v umetnostnem drsanju ZDA. Potemtakem je tudi jasno, da nasilnost ali agresivnost ni nekaj kar prosto lebdi nekje nad nami. Res je od vzgoje, zrelosti, razumnosti presoje in še česa odvisno, kako se v posameznih primerih odzovemo na izziv, vendar je mogoče trditi, da se je onkraj neke meje skoraj vsak človek sposoben odzvati z agresijo. To nasploh velja za normalno, če že ne za hvale vredno, razen v nekaterih ideologijah ali religijah, ki z dobrim razlogom posamezniku postavljajo tako visoke cilje, da jih v praksi lahko dosežejo samo svetniki. Če ne bi bilo tako, kot bomo skušali pokazati, potem bi bilo nadvse preprosto končati vojne spopade in vzpostaviti trajen mir.

Dober zgled za našo trditve o vseprisotni, denimo potencialni agresivnosti, je vojna v Bosni in Hercegovini. Mnogi pričevalci zatrjujejo, da so pripadniki treh, zdaj na smrt sprih vojsk še nedavno živeli kot dobri sosede, strpni do etničnih, verskih in drugih razlik. Četudi upoštevamo, da se jim iz zdajšnje grozljive perspektive preteklost lahko kaže lepša, kot je v resnici bila, je neizpodbitno dejstvo, da so brez razvidnih sporov živeli drug ob drugem in drug z drugim tok ob desetletjih, da mlajša generacija, ki se zdaj pobija med seboj, ni bila neposredno udeležena v morebitnih prejšnjih delitvah. Prav tako je dejstvo, da preprič, ki so jih med sabo uprizarjali politični veljaki v nekdanji

socialistični republiki BiH, nikoli niso segli tako globoko v tako imenovane množice, da bi kdo mogel vsaj slutiti bodoče delitve. Kako se je torej moglo zgoditi, kar se je zgodilo?

Vsekakor je nekdo, ki je bil za to zainteresiran, moral v ljudeh aktivirati tisto potencialno agresivnost, o kateri je bil govor poprej. Najlaže je to napraviti tako, da se namesto neke višje, največkrat tudi rahlejšje civilizacijske vezi, npr. pripadnosti državi, poudari neka prvotnejša pripadnost, v našem primeru pripadnost narodu kot etnični in verski skupnosti, nato pa se »one druge« razglasi za krive vsega, kar je »nas« kadarkoli v preteklosti ali sedanjosti prizadelo. Po tej logiki so bošnjaški muslimani za Srbe nenadoma postali Turki, torej krivi za znameniti poraz na Kosovu in tako imenovano petstoletno turško suženjstvo, pretežno katoliški bosanski Hrvatje pa so se brez ostanka spremenili v ustaše, krive za pokole Srbov med drugo svetovno vojno. Za kaj je srbskim voditeljem v resnici šlo, je dovolj znano, vendar tu za nas niti ni pomembno. Bolj zanimivo je vprašanje, ali so konkretni Srbi verjeli, da so njihovi muslimanski sosede res vsega zla krivi »Turki« oziroma katoliški Hrvatje »genocidni ustaši«. Odgovor je seveda negativen, niso verjeli oziroma so vedeli, da to ni res. In s tem so pravi gospodarji vojne na začetku imeli kar nekaj težav: ne toliko s svojimi ljudmi kot z nasprotniki, zlasti z Muslimani, ki nikakor niso mogli dojeti, ko so gospodarji vojne zbrali in pritegnili v operacije kriminalno sodrgo, kakršna se pač najde v vsakem narodu, da je nad Bošnjaki počela vse tiste grozovitosti, ki jih je pač

počela. Šele potem so se Bošnjaki pognali v beg, se med begom slednjič organizirali za odpor in za vračanje z bolj ali manj enako mero. Tako nazadnje ne ena ne druga stran ni več imela problemov s tem, kako vzbuditi največjo mero agresivnosti in s tem, kam jo obrniti. Tako to v glavnem gre. Tako preprosto, da je komaj mogoče verjeti.

Z drugimi besedami je mogoče vso zgodbo povzeti z ugotovitvijo, da so vražnika, ki si se ga namenil uničiti, sam tako ali drugače napraviš takšnega, kakršnega hočeš imeti kot predmet svojega sovraštva. Dober primer iz iste »basni« je srbski očitke Bošnjakom, da hočejo na evropskih tleh ustvariti fundamentalistično islamsko državo. Bolj ko so se namreč Bošnjaki počutili osamljeni in življenjsko ogroženi, bolj so se morali zatekati s prošnjami za pomoč k takšnim in drugačnim muslimanskim državam in navsezadnje se na njihovi strani menda res bori nekaj stotin mudžahidov, kar je mogoče uporabiti kot dokaz za trditve, ki na začetku ni imela nobene opore v dejanskosti.

Ko se zdaj vračamo k temi, ki je zaobjeta v naslovu »Nasilje med nami«, je treba povedati, da smo hodili po tem dolgem ovinku zgolj zato, da na velikem in dovolj znanem primeru prikažemo splošni vzorec, kopito tako rekoč, po katerem se odvijajo tudi majhne vojne, to je sproščanje agresivnosti tu med nami. V mislih imamo najprej spor, ki se je končal s fizičnim obračunavanjem v naši neposredni sosesčini, »u Fužinam« – kot se norčujejo iz tega ponesrečenega spalnega naselja novinarji Mladine. In o tem prihodnjici.

INA PETRIC